

Kırsal Kalkınmada Kadınların Rolü: Karamusul Köyü Örneği ve Tarımsal Eğitim İhtiyaçları

Gülen Özdemir | ORCID 0000-0003-3107-972X | gozdemir@nku.edu.tr

Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Emine Yılmaz | ORCID 0000-0002-3434-8932 | emineyilmaz@nku.edu.tr

Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Tayfun Varnalı | ORCID 0000-0003-3895-8620 | tayfun_kkk@hotmail.com

Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Öz

Bu makale, kırsal alanlardaki kadın çiftçilerin durumunu, tarım eğitimlerinin kırsal kalkınmadaki rolünü ve kadınların kırsal alanda birlik, kooperatif ve dernek üyeliği gibi konuları derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, kadınların tarımsal üretimdeki potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarını sağlamak, kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için politika ve programların geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmanın önemi, kadın çiftçilerin tarımsal üretimdeki rolünün vurgulanması ve bu alanda karşılaştıkları zorlukların anlaşılmasıdır. Kadınların eğitime ve bilgiye erişiminin artırılması, sürdürülebilir tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi, kırsal ekonomik faaliyetlerin güçlenmesine ve toplumsal refahın artmasına katkı sağlayacaktır.

Aynı zamanda, kadınların kırsal alanda örgütlenmelerde aktif rol alması ve birlikte hareket etmesi, seslerini duyurmalarını sağlayacak ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratacaktır. Bu örgütlenmeler, kadın çiftçilere destek ve kaynak sağlayarak onların güçlenmelerini ve kalkınma süreçlerine etkin katılımlarını teşvik edecektir.

Sonuç olarak, bu araştırma, kırsal alanda kadın çiftçilerin durumunu anlamak, tarım eğitimlerinin önemini vurgulamak ve kadınların örgütlenmelerdeki rolünü vurgulamak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen bulgular, politika yapıcıları ve paydaşları kırsal kalkınma stratejileri ve programları geliştirirken kadın çiftçilerin ihtiyaçlarına ve

potansiyellerine daha iyi yanıt verebilmelerine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Kadın Çiftçiler, Kırsal Kalkınma, Kırsal Alanlar

Atıf Bilgisi

Özdemir, Gülen. Yılmaz, Emine. Varnalı, Tayfun. "Kırsal Kalkınmada Kadınların Rolü: Karamusul Köyü Örneği ve Tarımsal Eğitim İhtiyaçları". Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi Cilt No 3/Sayı No 3 (Aralık 2023), 71-92

Geliş Tarihi	23.09.2023
Kabul Tarihi	22.12.2023
Yayın Tarihi	30.12.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yazar Katkısı	%33, %33, %33
Benzerlik Taraması	Yapıldı - iThenticate
Etik Bildirim	hepdergi@hitit.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Role of Women in Rural Development: A Case Study of Karamusul Village and Agricultural Education Needs

Gülen Özdemir | ORCID 0000-0003-3107-972X | gozdemir@nku.edu.tr

Namık Kemal University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics, Tekirdağ,
Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Emine Yılmaz | ORCID 0000-0002-3434-8932 | emineyilmaz@nku.edu.tr

Namık Kemal University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics, Tekirdağ,
Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Tayfun Varnalı | ORCID 0000-0003-3895-8620 | tayfun_kkk@hotmail.com

Namık Kemal University, Institute of Social Sciences, Tekirdağ, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/01a0mk874>

Abstract

This article aims to deeply examine the status of women farmers in rural areas, the role of agricultural education in rural development, and subjects such as women's involvement in rural unity, cooperatives, and associations. The fundamental objective of the research is to contribute to the development of policies and programs that enable women to fully harness their potential in agricultural production, support sustainable development in rural areas, and promote gender equality.

The significance of this study lies in highlighting the role of women farmers in agricultural production and understanding the challenges they face in this realm. Enhancing women's access to education and knowledge, disseminating sustainable agricultural practices, and developing marketing strategies will contribute to strengthening rural economic activities and increasing societal well-being.

Simultaneously, women's active participation and collaboration in rural organizations will amplify their voices, fostering awareness about gender equality. These associations will support and provide resources to women farmers, encouraging their empowerment and effective engagement in development processes.

In conclusion, this research is conducted to comprehend the status of women farmers in rural areas, underscore the importance of agricultural education, and emphasize the role of women in organizational structures. The findings will assist policymakers and stakeholders in better

addressing the needs and potential of women farmers while formulating rural development strategies and programs.

Keywords

Women Farmers, Rural Development, Rural Areas

Citation

Özdemir, Gülen. Yılmaz, Emine. Varnalı, Tayfun. “The Role of Women in Rural Development: A Case Study of Karamusul Village and Agricultural Education Needs”. Hitit Journal of Economics and Politics Volume 3/Issue 2 (December 2023), 71-92.

Date of Submission	23.09.2023
Date of Acceptance	22.12.2023
Date of Publication	30.12.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Author Contribution	33%, 33%, 33%
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	hepdergi@hitit.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Günümüzde kırsal alanlarda kadın çiftçilerin durumu, tarım sektörünün sürdürülebilir kalkınmasının önemli bir unsuru olarak öne çıkmaktadır. Kadınlar, tarımsal üretimde önemli bir rol oynamakta ve kırsal ekonomilerin büyümesine ve toplumsal refahın artmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, kadın çiftçiler, birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Eğitim eksikliği, finansmana erişimdeki zorluklar, toprak sahipliği konusundaki adaletsizlikler ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi faktörler, kadınların potansiyellerini tam olarak kullanmalarını engelleyebilmektedir.

Bu bağlamda, kadınlara verilen tarım eğitimlerinin kırsal kalkınmadaki rolü büyük bir önem taşımaktadır. Tarım eğitimleri, kadın çiftçilere teknik bilgi ve becerileri sağlamak, sürdürülebilir tarım uygulamalarını benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bu eğitimler kadınların pazarlama stratejilerini geliştirmelerini ve katma değeri yüksek ürünler üretmelerini teşvik etmektedir. Kadınların tarım eğitimlerine erişimlerinin artırılması, onların üretim kapasitelerini artırmakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmelerini sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra, kadınların kırsal alanda birlik, kooperatif ve dernek üyeliği gibi örgütlenmelere katılımı da kırsal kalkınma açısından büyük önem taşımaktadır. Bu örgütlenmeler, kadınların seslerini duyurmasını sağlamak, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmakta ve kadınların kırsal ekonomik faaliyetlere aktif olarak katılımını teşvik etmektedir. Birlikler, kooperatifler ve dernekler, kadın çiftçilere ortak pazarlama imkanları, mikro kredi hizmetleri ve teknik destek sunarak onların kalkınma süreçlerinde güçlenmelerini sağlamaktadır.

Bu makalede, kırsalda kadın çiftçilerin durumu, kadınlara verilen tarım eğitimlerinin kırsal kalkınmadaki rolü ve kadınların kırsal alanda birlik, kooperatif ve dernek üyeliği gibi konular derinlemesine incelenecektir. Bu konuların analizi, kadınların tarımsal üretimdeki potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarını sağlamak, kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için politika ve programların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

1. Kırsalda Kadın Çiftçilerin Durumu

Kırsalda çiftçilikle uğraşan hane halklarında kadının yeri çok önemlidir. Köylerde ve meralarda kadın bireyler, hayvancılık ve tarımcılık faaliyetlerinde bulunmaktadır. Kırsalda yaşayan kadın bireyler, şehir ve metropollere göç ettiklerinde istihdam dışı kalmakta ve eğitim-öğretim olanaklarından yararlanamamaktadır. Bu nedenle, düşük maaşlı diğer sektörlerde istihdam sağlanmakta ve şehir veya metropollerde fason işlerde, asgari ücretin çok altında çalıştırılmaktadır. (Şener, 2009). Türkiye'de kadın bireyler, tarım ve hayvancılık sektöründe önemli bir oranda yer almaktadır, bu oran yaklaşık olarak %60'tır. Tarım işletmeleri genellikle küçük, orta ve büyük ölçekli olarak sınıflandırılmaktadır. Kadın bireyler, genellikle küçük ölçekli aile işletmelerinde ücretsiz olarak çalışmaktadır. Tarım sektöründe istihdam edilen kişiler arasında en fazla kadınlar bulunduğu için, kırsal alanda faaliyet gösteren kadın bireylerin %40'ı ücret almayan aile işçileridir. Ancak, gün geçtikçe tarım sektöründeki daralma, kadın bireyler arasında maaşlı çalışmanın önemini artırmaktadır (Dayıoğlu ve Kırdar, 2010: 2). Bununla birlikte, kadın bireylerin istihdama katılımında şehir/metropoller ile kırsal arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Köy ve meralarda faaliyet gösteren erkek birey oranı, kadın birey oranından daha yüksektir. Günümüzde kadın bireyler, şehirlerde veya metropollerde iş güvencesi olan işlerde kendi mali özgürlüklerini sağlamak için çalışırken, kırsal alanda ise güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Kırsalda ücretsiz olarak çalışan kadınlar, ülkemizin tarım ekonomisinde temel bir etkiye sahiptir. Kırsalda yaşayan kadın bireyler genellikle fiziksel güçleriyle çalışmakta ve aynı zamanda ev hanımı ve çocuk yetiştirme gibi sorumlulukları üstlenmektedirler (Yılmaz ve diğ., 2019). Kırsal alanda çalışan kadınların tarım sektöründeki üretimdeki emeğinin payı oldukça yüksektir.

Kırsalda yaşayan kuşaklar, ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta ve yaptıkları iş yükü erkek bireylerden daha fazla olmaktadır (Fazlıoğlu, 2002).

Kırsalda mamul üretimin her kademesinde çoğunlukla bulunan kadınlar açlık, yoksulluk ve az gelişmişlikten en çok etkilenen bireylerdir. Bir iş yerinde çalışma imkânının zor olduğu şartlarda eğitim/ öğretim ve sağlık ile ilgili hizmetlerin kısıtlı olduğu ülkelerde kadının istihdamına ve statüsüne yönelik problemler dikkatleri üzerine toplamaktadır (Gülçubuk, 2011).

Kırsal kesimdeki kadın istihdamına ilişkin sorunlar aşağıda belirtilmiştir:

1.İş olanaklarının yetersiz olması: Kırsal kesimdeki kadınlar genellikle kalifiye işlere ve sosyal güvenlik kapsamına dahil olan işlere erişimde zorluklar yaşamaktadır.

2.Esnek çalışma koşulları: Kırsal kesimdeki kadınlar genellikle düşük statüdeki işlerde istihdam edildiği için çalışma koşulları esnek olabilmektedir.

3.Eğitim olanaklarındaki eksiklik: Kırsal kesimdeki kadınlar, örgün ve yaygın eğitim olanaklarına erişimde sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Bu da tarım dışı iş imkanlarının sınırlı olmasına yol açmaktadır.

4.Yetersiz mesleki eğitim imkanları: Kırsal kesimdeki kadınlara yönelik mesleki eğitim programları yetersizdir, bu da istihdam olanaklarını kısıtlamaktadır.

5.Toplum baskısı ve ataerkil yapı: Geleneksel rol tanımlamaları ve ataerkil yapı, kırsal kadınların istihdamını sınırlayan bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

6.Sınırlı kadın girişimciliği: Kırsal kesimdeki kadın girişimcilerin sayısı ve iş geliştirme faaliyetleri yetersizdir.

7.Finansal kaynaklara erişimde zorluklar: Kırsal kesimdeki kadınlar, iş geliştirme için gerekli finansal kaynaklara ulaşmada güçlükler yaşamaktadır.

8.Bölgesel farklılıklar: Kırsal bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıklar, kadınların istihdam olanaklarını etkilemektedir.

Bu sorunların çözümü için kadınların eğitime ve mesleki becerilerinin geliştirilmesine önem verilmeli, kadın girişimciliği desteklenmeli, finansal kaynaklara erişim kolaylaştırılmalı ve ataerkil yapıyla mücadele edilmelidir. Ayrıca, kırsal bölgelerdeki kadınların istihdam olanaklarına erişimini artırmak için kamu politikaları ve programlar geliştirilmelidir.

2. Kadınlara Verilen Tarım Eğitimlerinin Kırsal Kalkınmada Rolü

Eğitim, toplumda yaşayan bireylerin davranışlarını bilinçli bir şekilde değiştirmek için kendi deneyimleri yoluyla yapılan bir süreci ifade eder. Bir eğitim programı tasarlarken, bireylerin öğrenme isteği ve arzusu gibi faktörlerin varlığı önemli bir kriterdir. Ayrıca, bu programların toplumun tüm kesimlerine ulaşması için imkân ve kabiliyetin sağlanması gerekmektedir (Malkoç, 1996). Eğitimle ilgili programların hangi amaçlarla planlandığı, hangi hizmet gruplarına yönelik olduğu da önemlidir. Bir program, sadece bireylerin veya belirli bir grup veya kurumun problemlerini ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geliştirilir (Okçabol, 1996).

Dünya genelinde birçok ülke tarım sektörüne yönelik eğitimler vermiştir. Bu eğitimlerin genel amacı, verimliliği artırmak, sürdürülebilirlik, ekonomik gelişme, gıda güvenliği ve kalite sağlamaktır. Tarıma yönelik eğitimlerin ürün verimliliği üzerindeki etkileriyle ilgili ilk çalışmalar 1920'lerde başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920 yılında tarıma yönelik eğitimlerle üretimde bir ilişki olduğu gözlenmiştir. İngiltere'de verilen eğitimlerin çiftçilerin performansını artırdığı belirlenmiştir (Than, 2011).

Afrika kıtasında çiftçilere uzaktan veya yüz yüze eğitimler verilmesi sonucunda, kırsal kesimde yaşayan bireylerin istihdam oranlarının arttığı ve yoksulluğun azaldığı tespit edilmiştir. Verilen eğitimlerle ülkenin gıda güvenliği konusundaki sorunlarında azalma yaşanmıştır. Afrika'da çiftçilere yüz yüze verilen eğitimler, kırsal kesimde nitelikli işgücü talebini karşılamakla birlikte, kaliteli ürün yetiştirmek açısından da kamu ve özel sektör için önem arz etmektedir (Lindley vd., 1996).

Tarım sektörüne yönelik verilen eğitimlerin oranı arttıkça, ülkeler arasındaki verimlilik düzeyi ve kaliteli ürün üretimi seviyeleri de artmaktadır (Hayami, 1969; Hayami ve Ruttan, 1970). Filipinler'de çiftçilere verilen eğitimler sonucunda, kırsal aile işletmelerinin eğitim seviyelerine bağlı olarak kapasitelerini artırdıkları ve diğer işletmelerle rekabet edebildikleri gözlenmiştir (Herd ve Mandac, 1981). Tayland'da kırsal kesimde yaşayanlara uzaktan ve yüz yüze eğitimler verilmesi sonucunda kimyasal gübre kullanım oranlarının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca yüz yüze verilen eğitimlerin Kore, Malezya ve Tayland'da çiftçilerin kaliteli üretim yapma konusundaki sürekliliğini sağladığı Jamison ve Lau'nun 1982'de yaptığı araştırmada kanıtlanmıştır (Jamison ve Lau, 1982).

Pakistan'da pirinç üreticilerine doğru gübreleme ve sulama teknikleri konusunda verilen eğitimler sayesinde üretimde artış olduğu gözlenmiştir. Ayrıca üretim artışının yanı sıra kaliteli pirinç üretiminde de artışlar yaşanmıştır" (Ali ve Flinn, 1989).

Dominik Cumhuriyeti'nde kırsal kesimde yaşayanlara teknik, tahsis ve ekonomi üzerine verilen eğitimlerde, 60 yaş ve üstü çiftçilerin bu eğitimlere ilgi göstermediği, ancak daha genç çiftçilerin modern tekniklerle üretim yapma isteğiyle eğitimlere katıldığı gözlenmiştir. Bu eğitimleri alan çiftçiler, aile işletmelerinde ekonomik etkinlik sağlamışlardır (Bravo-Ureta ve Pinheiro, 1997).

Ülkemizde ise 1923 yılından beri kadınların eğitim durumlarını, ekonomik, siyasal ve sosyal kimliklerini amaçlayan etkinlikler veya faaliyetler sürekli olarak hükümetler tarafından gündemde tutulmuştur. Kırsalda yaşayan kadınların mamul üretimi becerilerini artırmaya, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaya, örgütlenmeye ve kooperatifleşmelerine yönelik uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalar sınırlı sayıda da olsa Birleşmiş Milletler tarafından desteklenmiş ve bazı kamu kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmüştür (Saltık ve ark., 1994).

Ülkemizde tarımda iş güvenliği eğitimini örnek vermek gerekirse, kırsalda yaşayan kadın ve erkek bireylerle eğitim verilmek istense de iş güvenliği ve sağlığı kültürü istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Bunun nedeni, tarımla uğraşan çiftçilerin eğitim seviyelerinin düşük olmasıdır. Ülkemizde tarım sektöründe yaşanan iş kazaları incelendiğinde, yapılan her araştırmada çiftçilerimizin çoğunlukla ilkökul seviyesinde olduğu gözlemlenmiştir (Öz, 2005; Çakmak ve ark., 2012; Yurtlu ve ark., 2012).

Sonuç olarak, kırsalda yaşayan bireylerin teknik beceri açısından düşük seviyelerde olması sebebiyle her gün ortaya çıkan gelişme ve teknolojileri takip etmeleri engellenmektedir. Bu durum, ülkemizde kadın ve erkek çiftçilere etkili bir eğitim planlaması yapılması gerektirdiği sonucunu doğurur. Türkiye'de yapılan araştırmalara göre, kimyasal gübrelerin doğru kullanılmasıyla etkin verimlilik artışı elde etmek için eğitim verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çiftçilerimizin gübreleri nasıl kullanacaklarını bilmediği için ürünlerde gözle görülür bir verim artışı görülememektedir (Özçatalbaşı ve Sözer, 2002).

Verdiğimiz paragraftaki yazım hatalarını ve cümle düşüklüklerini düzeltmek için aşağıda düzenlenmiş bir versiyonunu bulabilirsiniz:

"Pakistan'da pirinç üreticilerine doğru gübreleme ve sulama teknikleri konusunda verilen eğitimler sayesinde üretimde artış gözlenmiştir. Ayrıca, üretim artışının yanı sıra kaliteli pirinç üretiminde de iyileşmeler yaşanmıştır" (Ali ve Flinn, 1989).

Dominik Cumhuriyeti'nde kırsal kesimde yaşayanlara teknik, tahsis ve ekonomi üzerine verilen eğitimlerde, 60 yaş ve üstü çiftçilerin bu eğitimlere ilgi göstermediği ancak genç çiftçilerin modern tekniklerle üretim

yapma isteğiyle eğitimlere katıldığı gözlenmiştir. Bu eğitimleri alan çiftçiler, aile işletmelerinde ekonomik etkinlik sağlamışlardır (Bravo-Ureta ve Pinheiro, 1997).

Ülkemizde ise 1923 yılından beri kadınların eğitim durumlarını, ekonomik, siyasal ve sosyal kimliklerini amaçlayan etkinlikler veya faaliyetler sürekli olarak hükümetler tarafından gündemde tutulmuştur. Kırsalda yaşayan kadınların mamul üretimi becerilerini artırmaya, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaya, örgütlenmeye ve kooperatif oluşturmaya yönelik uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalar sınırlı sayıda da olsa Birleşmiş Milletler tarafından desteklenmiş ve bazı kamu kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmüştür (Saltık ve ark., 1994).

Ülkemizde tarımda iş güvenliği eğitimi örneğini ele alırsak, kırsalda yaşayan kadın ve erkek bireylere eğitim verilmek istenmesine rağmen iş güvenliği ve sağlıklı kültürü istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Bunun nedeni, tarımla uğraşan çiftçilerin eğitim seviyelerinin düşük olmasıdır. Tarım sektöründe yaşanan iş kazaları incelendiğinde, yapılan her araştırmada çiftçilerin çoğunlukla ilkökul seviyesinde olduğu gözlemlenmiştir (Öz, 2005; Çakmak ve ark., 2012; Yurtlu ve ark., 2012).

Sonuç olarak, kırsalda yaşayan bireylerin teknik beceri açısından düşük seviyelerde olmaları, her gün ortaya çıkan gelişmeleri ve teknolojileri takip etmelerine engel olmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde kadın ve erkek çiftçilere uzaktan veya yüz yüze etkili bir eğitim planlaması yaparak eğitim verilmelidir. Özellikle kimyasal gübrelerin doğru kullanılmasıyla etkin verimlilik artışına yönelik eğitimler önem taşımaktadır. Çiftçilerimizin gübreleri nasıl kullanacaklarını bilmemeleri nedeniyle ürünlerde gözle görülür bir verim artışı sağlanamamaktadır (Özçatalbaş ve Sözer, 2002).

Bu şekilde verilen eğitimler sayesinde çiftçilerimiz daha verimli üretim yapabilir, ekonomik etkinliklerini artırabilir ve tarımsal uygulamalarda güvenlik standartlarını sağlayabilirler. Ayrıca, kadın çiftçilerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları ve sosyal rollerini güçlendirmeleri için destekleyici eğitim programlarına odaklanılmalıdır.

Böylece, tarımsal üretimde kalite ve verimlilik artışı sağlanabilir, çiftçilerimizin yaşam koşulları iyileştirilebilir ve tarımsal sektörün sürdürülebilirliği desteklenebilir. Eğitim ve bilgiye erişim, kırsalda yaşayan bireylerin gelişimine ve kalkınmasına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Türkiye'de kırsalda yaşayan kadınlara yönelik olarak Erzurum ilinde hane ekonomisi, hayvanlarda oluşabilecek hastalıklar ve süt sağım yöntemleri eğitimi verilmiştir (Gıda hattı, 2016). Ayrıca, Terme ilçesinde tarımda zirai ilaç kullanımı yöntemleri, hayvan yetiştiriciliği, hayvan bakımı ve hayvan besleme-ışılama yöntemleri üzerine eğitimler düzenlenmiştir (Hürriyet, .2016).

Bu eğitimlerin sonucunda, mamul üretiminde kalite ve sürdürülebilirlikte artış sağlanmış ve bu eğitimlere katılan kadın bireylerin sürekli olarak eğitimlere devam ettiği gözlenmiştir. Kadınların ekonomiye katkıları da bu faaliyetler sayesinde artmıştır. Bu tür eğitim programları, kadın çiftçilerin bilgi ve becerilerini geliştirerek daha verimli ve sürdürülebilir tarımsal üretim yapmalarını sağlamakta ve ekonomik bağımsızlıklarını artırmaktadır.

Kadınlara yönelik verilen bu eğitimler, kırsal kesimde yaşayan kadınların tarımsal faaliyetlerde aktif rol almalarını teşvik etmektedir. Aynı zamanda, kadınların sosyal ve ekonomik statülerinin yükselmesine katkıda bulunarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kırsal kalkınma hedeflerini desteklemektedir.

Bu tür eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilir olması ve daha fazla kadının bu programlardan faydalanabilmesi için, kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar arasında iş birliği önem taşımaktadır. Ayrıca, eğitim programlarının içeriği ve yöntemleri, kadınların ihtiyaçlarına ve bölgesel koşullara uygun şekilde tasarlanmalıdır.

3. Kadınların Kırsalda Birlik, Kooperatif ve Dernek Üyeliği

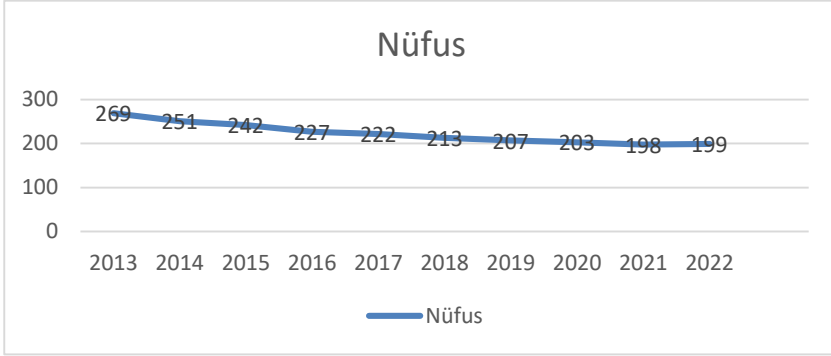
Ülkelerde kalkınma için giderek daha yaygınlaşan ve popülerlik kazanan kadın kooperatifleri, kadın bireylerin hem ekonomik hem de sosyal açıdan gelişmesi için etkili bir modeldir (Anon, 2015; Aksoy ve Günay, 2018). Yapılan araştırmalar, son 20 yılda uluslararası düzeyde kooperatiflere katılım ve ortaklık oranının kadın bireylerde %75 oranında arttığını göstermektedir (Aksoy, Demirci ve Günay, 2018). Kadınların, kırsalda çalışanlar arasında gıda üretimi ve çocuk bakımı gibi işlerle uğraştığı göz önüne alındığında, devletlerin kendi toplulukları için gıda güvenliği sağlamada kadınların önemi her zaman vurgulanmaktadır (Ofreneo ve Hega, 2016). Son yıllarda, kadınlar gıda güvenliğini sağlamak amacıyla kooperatiflere yönelmekte ve ortak olmaktadır (Yaman, 2020). Ülkelerde kurulan kooperatifler, kadın bireylerin fırsatlara ve kaynaklara erişimini artırmak için imkanlar sunmaktadır. Bu şekilde, kadın kooperatifleri iktisadi ve sosyal dayanışmanın önemli örneklerinden biridir (Demircan Yıldırım, 2020). Kadınlar, sosyal ve ekonomik olarak kapalı bir çevrede buldukları durumlarda kooperatifler sayesinde özgüvenlerini artırırken, aynı zamanda bu kapalı çevreden kurtulmaktadır. Genellikle aldıkları eğitim ve öğretimle birlikte kadınlar, yeni roller ve imajlar geliştirme fırsatına sahip olmaktadır (Topaloğlu vd., 2017). Mevcut araştırmalar ve çalışmalar, kadınların kooperatiflerde işletmelere kıyasla liderlik pozisyonlarında daha fazla temsil edildiğini ortaya koymaktadır (Duguid vd., 2015).

Tarım, tüketim ve sosyal hizmet gibi sektörlerde faaliyet gösteren kooperatiflerde kadınların temsil oranları daha yüksektir. Ancak karlılık seviyesi yüksek, toprak mülkiyeti daha fazla ve yüksek sermaye oranlarına sahip kooperatiflerde erkek bireylerin temsil oranları daha yüksektir. Örneğin, Orta Amerika'da Nikaragua'da tarım kooperatiflerinde kadınların temsil oranı daha yüksekken erkeklerin toprak mülkiyeti daha fazladır (Manchon ve Macleod, 2010). Türkiye'de ise tarımsal kalkınma kooperatifleri ve ziraat odalarında kadınların katılım ve temsil oranları sınırlı olsa da bulunmaktadır. Ancak, ülkemizde bu temsil oranları istenilen düzeyde değildir (Özdemir vd., 2019). Türkiye'de yapılan araştırmalar, ülkemizde bulunan 140 kadın kooperatifinden sadece 40'ının tarımsal kalkınma ile ilgili olduğunu göstermektedir (Sefer, 2020). Kadın bireylerin düşük eğitim seviyeleri, sınırlı iş tecrübeleri, eşlerine ait toprakların varlığı, ekonomik kaynaklara erişimde yaşanan zorluklar ve cinsiyet eşitsizliği gibi faktörler, kooperatif ortaklığı konusunda karşılaşılan zorluklardır (Duguid vd., 2015). Günümüzde kadınların kooperatif kurmalarının nedenleri arasında genellikle düşük maliyetli ürünlere ulaşma, istihdam fırsatlarından yararlanma ve finansal araçlara erişme gibi faktörler bulunmaktadır. Kadınlar, kooperatif kurma ve işletme sürecinde sınırlı sermaye, ev içi bakım sorumlulukları, yetersiz çocuk bakımı desteği ve ekonomik zorluklar gibi engellerle karşılaşmaktadır (Duguid vd., 2015). Kadınlar için hayati öneme sahip olan kooperatifler, gelişmiş ülkelerin yanı sıra Filistin, Nepal, Hindistan, Mısır, Guatemala, Peru, Etiyopya, Yunanistan, Namibya, Kenya, Fas, Mali, Bolivya ve İspanya gibi birçok gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkede kadınların yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu ülkelerde kadınlar tarafından kurulan kooperatifler, toplulukların ekonomik ve sosyal kalkınmasında etkili bir araç olarak hizmet vermektedir (Anon 2018'a; Anon, 2018b). Örnek olarak, Japonya'da Liberal Demokrat Parti tarafından neo-liberal politikaları, toplumun genellikle kadınların kooperatiflere ortak olmalarına sebep olmuştur (Kitazawa, 2010). Bu politikalar, insanların daha fazla ekonomik güvence sağlama ve kendi işletmelerini kurma arayışına yönelmelerine yol açmıştır.

4. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini, Kırklareli iline bağlı Lüleburgaz ilçesinde yer alan Karamusul Köyü'nde yaşayan 199 hane üzerinde gerçekleştirilen anketler oluşturmaktadır. Ankete katılan 100 kadın çiftçiyle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Anketler, rasgele seçilen ailelere uygulanmıştır. Araştırma konusu daha önce yapılan çeşitli çalışmalardan yararlanılarak belirlenmiştir (Malhotra, 1999). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2022 yılı verilerine göre Karamusul köyünde toplam 230 erkek ve 199 kadın nüfusu bulunmaktadır. Köyün son on yıllık nüfus verilerini incelediğimizde her yıl kadın nüfus oranının azaldığı gözlenmektedir. Bu durum, bir köy veya

şehirde nüfus oranının azalması ya da artmaması durumunda ekonomik gerilemenin başladığı anlamına gelmektedir (Şekil1).

Şekil 1. Karamusul Köyü Kadın Nüfus Oranları

Kaynak: <https://www.nufusune.com/19614-kirklareli-luleburgaz-karamusul-koy-nufusu>

4.1.Araştırma Bulguları

Köy, Kırklareli il merkezine 79 kilometre, Lüleburgaz ilçesine ise 19 kilometre uzaklıkta Ergene Nehri kenarında yer alması, arazi koşullarını ve köyde yaşamı zorlaştırmaktadır. Bu zorluklar ve imkansızlıklar, köyde yaşayan hane halkının yanı sıra kadın bireyleri de olumsuz yönde etkilemektedir. Kadınlar genellikle ev işlerinin yanı sıra tarla, bahçe gibi alanlarda da yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Erkekler ise genellikle şehirlerde çalışarak ailelerine maddi ve manevi destek sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak köylerde yaşayan kadınlar, hem hane halkının gıda güvenliğine katkıda bulunmakta hem de köylerin ekonomik olarak kalkınmasına önemli bir şekilde destek sağlamaktadır (Demir, 2002). Kadın bireylerin yaş aralıkları ve diğer özellikleri, ilişkilerinin incelenmesi açısından önemlidir. Türkiye'de kadın ve erkek bireylerin toplumda kabul görmesi ve çevrelerini etkilemeleri, yaş faktörünün önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Yıldırak ve ark., 2003). Bu nedenle Karamusul köyünde yapılan araştırma kapsamında köyde yaşayan kadınların yaş durumları Tablo 1'de verilmiştir. Tabloya göre araştırmada örnek alınan köyde yaşayan kadınların yaklaşık %33'ü 30-39 yaş grubunda, %21'nin 40-49 yaş grubunda, %20'nin 50-59 yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Karamusul Köyü Eğitim Durumu, Medeni Durum, Yaş ve Sosyal Güvence Oranları

Medeni Durumu	%	Eğitim Durumu	%	Yaşınız	%
Bekar	32	Okuma-Yazma Bilmiyor	5	20'den Küçük	5
Evli	68	Okuma- Yazma Biliyor	14	20-30	11
Sosyal Güvenceniz	%	İlk Öğretim	26	30-39	33
Bağ-kur	40	Lise	27	40-49	21
Sgk	37	Ön Lisans	12	50-59	20
Eşinden	21	Lisans	13	60 ve üzeri	10
Yok	37	Lisans Üstü	3		

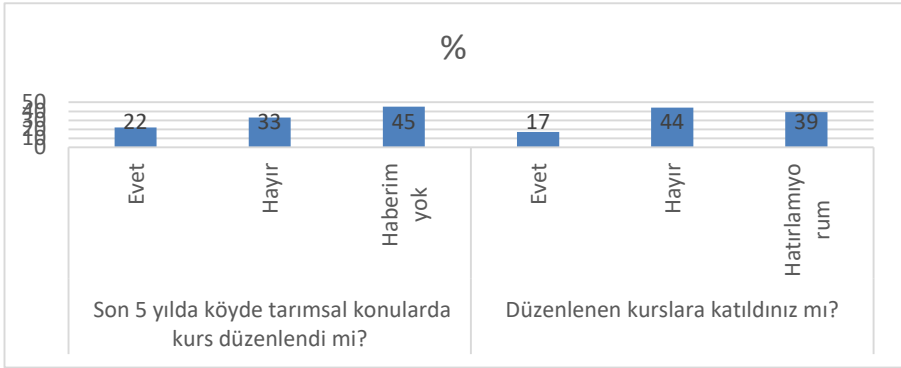
Ülkelerin kalkınması için eğitim ve öğretimin önemli bir faktör olduğu göz önünde bulundurulduğunda, dünya genelinde ülkeler eğitime yatırım yaparak kalkınmayı desteklemektedir. Ancak Türkiye'de kırsal kesimde yaşayan kadın bireylerin eğitim düzeyi hala istenilen seviyede değildir (Ufuk, 2011). Yapılan anket araştırması köyümüzde yaşayan kadınların eğitim seviyelerini incelediğimizde, %26'sının ilköğretim, %27'sinin lise, %14'ünün okuma-yazma bildiği ve %13'ünün lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların %40'ının Bağ-Kur, %37'sinin SSK gibi bir sağlık güvencesine sahip olduğu, ancak %37'sinin hiçbir sosyal güvencesinin olmadığı belirlenmiştir. Bu durum hem ev işlerinde hem de ev işlerinin dışında çalışan kadın bireyler için olumsuz bir etkidir. Bir kadının sosyal güvencesinin olmaması, yaşadığı hayatın erkek bireylere bağlı olduğunu göstermektedir.

Bir ülkede kadın bireylerin eğitim seviyesi ne kadar yüksekse, o ülkenin ekonomisine katkı oranı da o kadar artar. Kadın bireylerin eğitim imkanlarından her kademe ve düzeyde faydalanması, verimlilik artışını sağlar. Aynı zamanda hane halklarının bireysel gelir düzeyini yükseltir, çocuk ölüm ve doğurganlık oranlarını azaltır, kuşaklar arasındaki farklılıkları azaltır. Özetle, bir kadının eğitim seviyesini artırmak, toplumu eğitmek anlamına gelir.

Sonuç olarak, ülkelerdeki kadın bireylerin eğitilmesi, ülkelerin gelişimi için olumlu bir katkı sağlarken, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin kadınların eğitimine daha fazla önem vermesi gerekmektedir (Bubolz, 2001; Yumuşak, 2004).

Kırsal alanda yapılan aynı araştırmaya göre, son beş yılda köylerinde tarımsal üretimle ilgili düzenlenen kurslardan sadece %22'si kadın bireylerin haberdar olduğunu, %45'inin ise bu konuda bilgilerinin olmadığını göstermiştir. Ayrıca, bu kurslara %17 oranında katılım sağlanırken %44 oranında katılım sağlanmadığı, %39 oranında ise düzenlenen kurslara katılıp katılmadıklarını hatırlamadıkları şeklinde veriler sunulmuştur (Şekil 2).

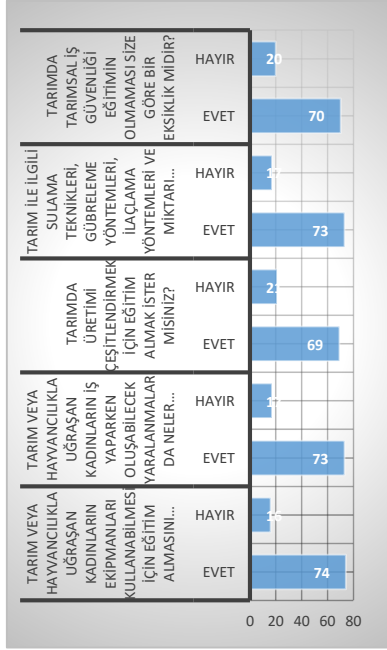
Kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için, kırsalda verilen kurs veya eğitimlerin kadın bireylere çeşitli etkinliklerle duyurulması ve katılımın artması için teşviklerin verilmesi gerekmektedir. Bu şekilde, kadın bireylerin tarımsal üretim ve diğer kalkınma faaliyetlerine daha aktif bir şekilde katılmaları sağlanabilir.

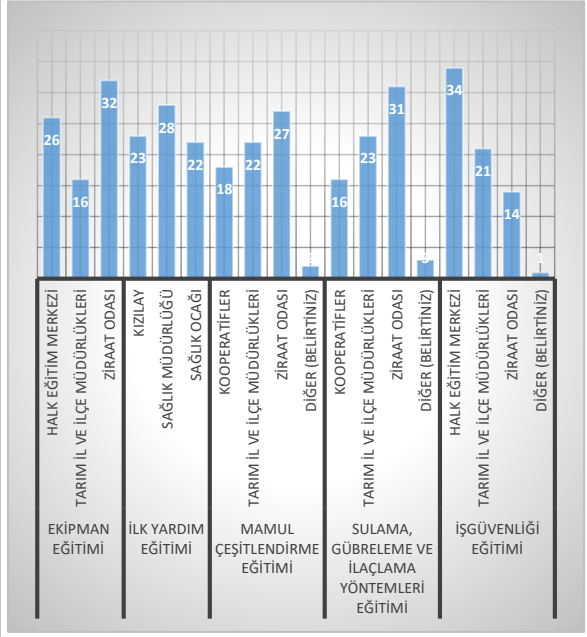
Şekil 2. Karamusul Köyünde Kurslara Katılım Oranları

Yapılan araştırmaya göre, katılımcıların %74'ünün tarımsal ekipmanların kullanımıyla ilgili, %73'ünün ilk yardım eğitimiyle ilgili, %69'unun tarımsal üretimi çeşitlendirmekle ilgili, %73'ünün sulama, gübreleme ve ilaçlama yöntemleriyle ilgili ve %70'inin tarımsal iş güvenliği eğitimiyle ilgili eksiklikler olduğunu fark ettikleri ve bu konularda eğitim almak istedikleri tespit edilmiştir (Şekil 3).

Ek olarak, bu eğitimlerin %32'sinin ekipman eğitimini ziraat odasının, %28'inin ilk yardım eğitimini sağlık müdürlüğünün, %27'sinin mamul çeşitlendirme eğitimlerini ziraat odasının, %31'inin sulama-gübreleme-ilaçlama eğitimlerini ve %34'ünün iş güvenliği eğitimini halk eğitim merkezinin vermesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür (Şekil 4).

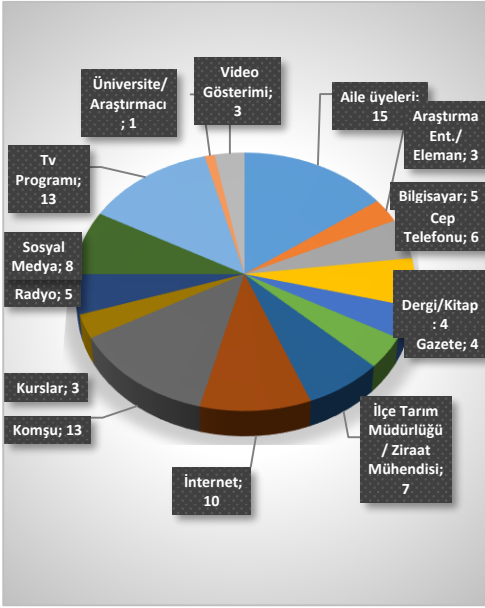

Şekil 3. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Katılmak İstedikleri Eğitimlerin Oranları

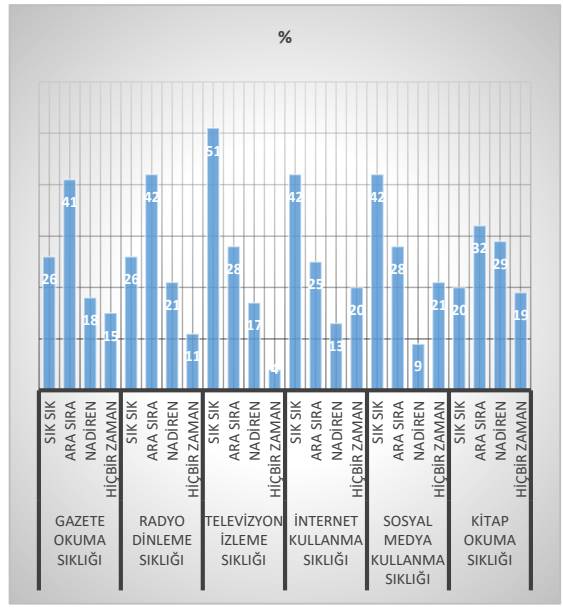

Şekil 4. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Hangi Kurumdan Eğitim Almak İstedikleri ile ilgili Oranları

Kadınların tarımsal ve hayvancılıkla ilgili bilgi edinmek için kullandıkları kaynaklar da Şekil 5'te verilmiştir. Kırsalda yaşayan kadın bireyler, tarımsal ve hayvancılıkla ilgili bilgi edinmek için çevreleriyle etkileşimde bulunmaktadır. Yapılan araştırmada elde edilen bilgilere göre, kadın bireylerin aile üyelerinden, komşulardan, internette, televizyon ve cep telefonlarından bilgi edindikleri görülmüştür. Sonuç olarak, kadınların %15'inin aile üyelerinden, %13'ünün komşulardan ve televizyon programlarından bilgi edinmesi, kadınların tarımsal konularda kitle iletişim araçlarını kullanmadığını göstermektedir. Şekil 6, kadınların kitle iletişim araçlarını kullanma oranlarını göstermektedir. Şekle göre, kadınların gazete (%41) ve kitap (%32) okuma oranları, ara sıra radyo (%42) dinleme oranları, sık sık televizyon izleme (%51) ve internet-sosyal medya kullanma (%42) oranları tespit edilmiştir.

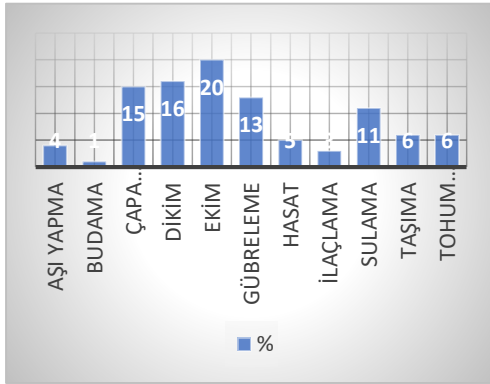
Şekil 5. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Tarımsal ve Hayvancılıkla İlgili Bilgi Edinmek İçin Kullandıkları Kaynakların Oranları

Şekil 6. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Oranları

Küresel olarak ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de tarım ve hayvancılık, önemli bir geçim kaynağı olmanın yanı sıra ülke gıda güvenliği için de büyük öneme sahiptir. Türkiye'de genellikle tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden elde edilen ürünler, kadın emeğiyle ortaya çıkmaktadır. Bu durum, elde edilen mamullerin kazançlarının ülke ekonomisine ve üretimine olumlu katkı sağladığı anlamına gelmektedir. Araştırmanın yapıldığı köyde de tarım ve hayvancılık faaliyetlerine katılım oranları kadınlar arasında yüksektir.

Son dönemde, yeni yetişen neslin şehir merkezlerine ve sanayi bölgelerine taşınması sonucunda tarımla ilgili faaliyetlerden uzaklaşması gözlemlenmektedir. Bu durum, kırsalda yaşayan kadınların hem ev içindeki hem de ev dışındaki sorumluluklarını sürekli olarak artırmaktadır. Kırsalda yaşayan kadınların sorumluluklarındaki artış, tarımsal ve hayvansal üretimdeki katılımlarını da artırmıştır (Fazlıoğlu, 2002).

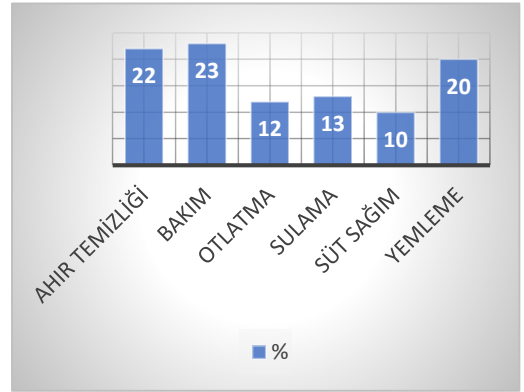

Şekil 7. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Tarım İle İlgili Faaliyetlerde Bulunma Oranları

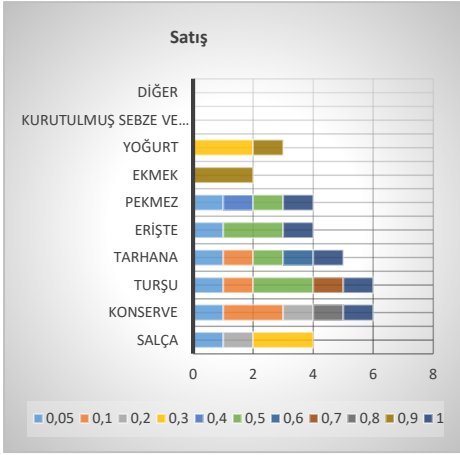
Ankete katılan kadınların kırsal alanda yaptıkları faaliyetler tarımsal ve hayvansal üretim olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Şekil 7 incelendiğinde, kadınların en çok (%20) ekim, dikim (%16), çapa yapma (%15) ve sulama (%11) gibi tarımsal faaliyetlerde çalıştıkları görülmektedir. En az oranda ise budama (%1), ilaçlama (%3) ve aşı yapma (%4) gibi faaliyetleri gerçekleştirdikleri belirlenmiştir (Şekil 7). Hayvansal üretimde ise kadınların en çok hayvan bakımı (%23), ahır temizliği (%22), yemleme (%20), hayvan sulama (%12), otlatma (%12) ve süt sağımı (%10) gibi işleri yaptığı tespit edilmiştir (Şekil 8).

Türkiye'de kırsalda yaşayan kadın bireylerin mamul üretiminin her aşamasında yer aldığı söylenebilir. Yapılan araştırmaya göre, tarımsal ve hayvansal üretimde çalışan kadınların %70'i devlet desteği aldığı ifade etmişken, %94'ü kırsalda geçim kaynaklarını yetersiz bulmaktadır. Bu durum, devletin kırsal alanda yapılan faaliyetler için sağladığı desteklerin yetersiz kaldığını ve kadınların geçim sıkıntısı içinde yaşadığını göstermektedir.

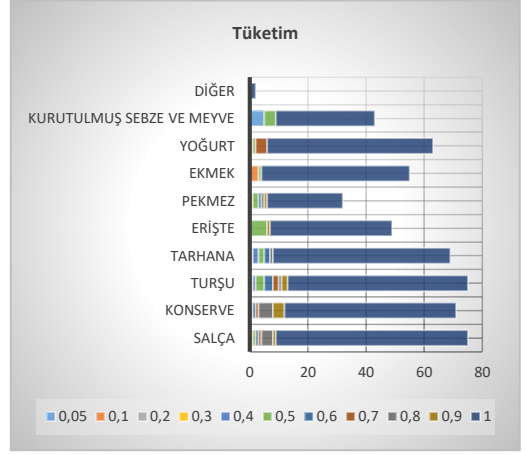
Kadınların kırsal alanda yaptıkları faaliyetler sonucunda elde ettikleri mamuller arasında en çok salça, konserve, turşu (%14), tarhana (%13) ve yoğurt (%12) üretip tükettikleri belirlenmiştir. Bu üretilen mamullerden ise sırasıyla konserve ve turşu (%17), tarhana (%15), erişte, pekmez, salça (%12) şeklinde satış yaptıkları gözlenmiştir (Şekil 9).

Şekil 8. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Hayvancılık İle İlgili Faaliyetlerde Bulunma Oranları

Şekil 9. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Kendi Üretikleri Ürünlerin Satış İle İlgili Oranları

Şekil 10. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Kendi Üretikleri Ürünlerin Tüketimi İle İlgili Oranları

Yapılan araştırmaya katılan 100 kadının anket sonuçları incelendiğinde, sadece 18 yaşını doldurmuş olanların dernek üyelikleri ve kooperatif ortaklıkları analiz edilmiştir. Bu durum, yasal düzenlemeler gereği 18 yaşını doldurmuş bireylerin dernek üyesi veya kooperatif ortağı olamayacağından kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre kadınların %44'ü bir birlik, kooperatif ortağı veya derneğe üyedir; üye-ortak olmayanların oranı ise %56'dır. Kırsal alanda yaşayan kadınların %54'ü kooperatif ortaklığı düşünmemektedir. Aynı tabloya göre, kadınların %45'i ziraat odasına, %32'si bir derneğe, %5'i birliğe ve %8'i kalkınma kooperatifine ortaktır (Şekil 10).

Kooperatife ortak olmak istemeyen kadınların %34'ü kooperatifçilik hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını, %32'si ev işlerini ve iş kadınlığını aynı anda yürütmeme düşüncesinde olduklarını ve %20'si bulunduğu bölgede çalışan kadına olumsuz bakış açısı olduğunu düşünmektedir. Bu verilere göre, kadınların kooperatifçilik konusunda bilgi eksikliği yaşadığı ve birlik ve dayanışmanın ailelerine maddi veya manevi olarak sağlayacağı faydalar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı önemli bir eksikliklerdir.

Aynı tabloya göre, kooperatife ortak olmak isteyen kadınların %53'ü para kazanarak aile ekonomilerine katkı sağlamayı, %23'ü iş yaşamlarına katkı sağlamayı ve %20'si ekonomik bağımsızlıklarını kazanma hedefi göttüklerinden dolayı tercih etmektedir. Bu durumda, kırsal alanda yaşayan kadınların genellikle öncelikli olarak ev halkına maddi destek sağlamayı, ikincil olarak iş hayatına katılmak istediklerini ve son olarak bireysel olarak ekonomilerini bir erkeğe bağımlı olmadan güvence altına almak istediklerini gözlemlemekteyiz (Tablo 2).

Tablo 2. Karamusul Köyünde Kadın Bireylerin Kooperatifçilikle İlgili Oranları

Birlik, dernek üyeliğiniz veya Kooperatif ortaklığınız var mı?	%	Kooperatife ortak olmak ister misiniz?	%	Cevabınız hayır ise, niçin kooperatif ortağı olmak istemiyorsunuz?	%
Evet	44	Evet	46	Yaşadığım yörede çalışan kadına olumsuz bakış açısı	20
Hayır	56	Hayır	54	Kooperatifçilik hakkında yeter kadar bilgim yok	34
Birlik, dernek üyeliği veya Kooperatif ortaklığı bulunanların sayısı	%	Cevabınız evet ise, kooperatife niçin ortak olmak istersiniz?	%	Ev işlerini ve iş kadınlığını yürütememe düşüncesi	32
Birlik	15	İş yaşamına katkı sağlamak için	23	Çocuk ve yaşlı bakımı	7
Dernek	32	Kadın olarak ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için	20	Diğer	7
Kalkınma Kooperatifi	8	Para kazanmak için	53		
Ziraat odası	45	Diğer	4		

Sonuç

Araştırmada belirtilen verilere göre, Karamusul köyünde yaşayan kadınların eğitim seviyesi düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların %26'sı ilköğretim, %27'si lise, %14'ü okuma-yazma bildiği ve %13'ü lisans düzeyinde eğitim almıştır. Kadınların eğitim seviyesinin düşük olması, köydeki ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişim açısından olumsuz bir etki yaratabilir.

Kadın bireylerin eğitim seviyesinin yükselmesi, bir ülkenin ekonomisine ve toplumuna olumlu katkılar sağlar. Eğitim, kadınların iş gücüne katılımını artırır, bireysel gelir düzeylerini yükseltir, sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırır ve aile planlaması gibi konuları öğrenmelerini sağlar. Ayrıca, eğitilmiş kadınlar çocuk ölüm oranlarını azaltır, doğurganlık oranlarını düşürür ve kuşaklar arasındaki farklılıkları azaltır. Bu nedenle, kırsal kesimde yaşayan kadınların eğitimine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

Karamusul köyünde yapılan araştırmaya göre, kadın bireylerin tarımsal üretimle ilgili kurslardan haberdar olma oranı düşüktür. Son beş yılda düzenlenen tarımsal üretim kurslarından sadece %22'si kadınların haberdar olmuş, %45'i ise bu konuda bilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Bu durum, kadınların tarımsal faaliyetlerde bilgi ve becerilerini geliştirmelerini engelleyebilir.

Kırsal kalkınmanın sağlanması için kadınların tarımsal ve diğer kalkınma faaliyetlerine daha aktif katılımı teşvik edilmelidir. Kadın bireylere tarımsal eğitimlerin duyurulması ve katılımlarının artırılması için çeşitli teşvikler sağlanmalıdır. Ayrıca, kadınların eksik gördükleri konularda eğitim almaları için fırsatlar

sunulmalıdır. Ankete katılan kadınların %74'ü tarımsal ekipmanların kullanımıyla ilgili, %73'ü ilk yardım eğitimiyle ilgili, %69'u tarımsal üretimi çeşitlendirmekle ilgili, %73'ü sulama, gübreleme ve ilaçlama yöntemleriyle ilgili ve %70'i tarımsal iş güvenliği eğitimiyle ilgili eksiklikler olduğu gözlenmiştir.

Kadınların tarımsal eğitim ihtiyaçlarına yönelik eksiklikler olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, köyde tarımsal eğitim programlarının düzenlenmesi ve kadınlara yönelik kurslar ve atölyelerin oluşturulması önemlidir. Bu kurslar, tarımsal üretim tekniklerini, pazarlama stratejilerini, işletme yönetimini ve diğer kalkınma faaliyetlerini kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Kadınların tarımsal eğitimlere erişimlerini artırmak için, eğitim programlarının köydeki kadınların yoğun olarak bulunduğu alanlarda düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, kadınların eğitimlere katılabilmeleri için çocuk bakım hizmetlerinin sağlanması ve ulaşım sorunlarının giderilmesi gibi destekler de sunulmalıdır.

Ayrıca, kadınların tarımsal faaliyetlerde liderlik rollerini üstlenebilmeleri ve karar alma süreçlerine katılabilmeleri için güçlendirilmeleri gerekmektedir. Kadınların kooperatiflere, üretici birliklerine ve diğer tarımsal organizasyonlara katılmalarının teşvik edilmesi, onların ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmelerini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Karamusul köyünde yaşayan kadınların eğitim seviyesi düşük olduğu ve tarımsal eğitimlerden yeterince haberdar olmadığı belirlenmiştir. Bu durumu düzeltmek ve kırsal kalkınmayı desteklemek için, kadınlara yönelik tarımsal eğitim programlarının düzenlenmesi, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, liderlik rollerini üstlenebilmeleri için desteklenmeleri ve karar alma süreçlerine katılmalarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Böylelikle, kadınlar köydeki ekonomik ve toplumsal gelişime aktif olarak katkıda bulunabilirler..

Kaynakça

- Aksoy Demirci, A. Ve Günay, G. (2018). Türkiye’de kadın kooperatifçiliği. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, 53(1), 77-90. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/304348/>
- Ali, M., ve Flinn, J., C. (1987). Profit efficiency among basmati rice producers in pakistan Punjab. American Journal of Agricultural Economics, 71:303-10. Erişim Adresi: <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/37702>
- Anon. (2015a). 5. Kadın kooperatifleri buluşması raporu. 23-24-25 Aralık. İstanbul: Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfı.
- Anon. (2018a). Bir mücadele alanı olarak kadın kooperatifleri – I [çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://isyandan.org/makaleler/bir-mucadele-alani-olarak-kadin-kooperatifleri-i/>
- Anon. (2018b). Bir mücadele alanı olarak kadın kooperatifleri – II [çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://isyandan.org/makaleler/bir-mucadele-alani-olarak-kadin-kooperatifleri-ii/>
- Bravo-Ureta, B., E. ve Pinheiro, A. (1997). Technical, economic, and allocative efficiency in peasant farming: evidence from the Dominican Republic. The Developing Economics, 15, 48-67. Erişim Adresi: https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Periodicals/De/pdf/97_01_03.pdf
- Çakmak, B., Öz, E., ve Alayunt, FN. (2012). Tarımsal üretimde ergonomi ve iş Güvenliği. AgroWorld Tarım Dünyası Dergisi, 8, 48 – 56. Erişim Adresi: https://guvenlitarim.csgb.gov.tr/media/dzklqgnq/viii_zmo-teknik-kongre-tarimda-

- is-guvenligi-ve-sagligi.pdf
- Dayıoğlu, M. ve Kırdar, M.G. (2010). Türkiye’de kadınların işgücüne katılımında belirleyici etkenler ve eğilimler. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Ana Çalışma Programı, Çalışma Raporu, Sayı:5.
- Demircan Yıldırım, P., (2020). Kırsal kalkınmada kadın kooperatiflerinin rolü: Ahatlı Kadın Kooperatifi örneği. ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11, 159-170. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/etusbed/issue/56704/773656>
- Duguid, F., Durutaş, G., Wodzicki, M. (2015). Türkiye’de kadın kooperatiflerinin mevcut Durumu. World Bank. Erişim Adresi: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/931051485321696406/pdf/112242-WP-TURKISH-PUBLIC-Rapor-TR.pdf>
- Fazlıoğlu, A. (2002). Kadınların kırsal kalkınmadaki yeri: GAP Örneği. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü ve Tarım Ekonomisi Derneği V. Tarım Ekonomisi Kongresi, 18-20 Eylül, Erzurum.
- Gıda Hattı (2016). Kadın çiftçilere gıda muhafaza ve hijyenik süt üretimi eğitimi. Erişim Adresi: <http://www.gidahatti.com/kadin-ciftcilere-gida-muhafaza-ve-hijyenik-sut-uretimi-egitimi-47708>
- Gülçubuk, B. (2011). Kırsal alanda kooperatif örgütlenmesi ve kadın konulu. Toplantıdaki Sunum, (12.12.2012), Ankara.
- Hayami, Y. 1969. Resource endowments and technological change in agriculture: U.S. And Japanese experiences in international perspective, Staff Papers 13762, University Erişim Adresi: <https://ageconsearch.umn.edu/record/13762/files/21270.pdf>
- Hayami, Y. ve Ruttan, V. W. (1970). Korean rice, Taiwan rice and Japanese agricultural stagnation: an economic consequence of colonialism. Staff Papers 13503. University of Minnesota, Department of Applied Economics. Erişim Adresi: <https://ageconsearch.umn.edu/record/13503/files/21529.pdf>
- Herd, R., W. ve Mandac, A., M. (1981). Modern technology and economic efficiency of philippine rice farmers. Economic Development and Cultural Change 29(2): 375-399. Erişim Adresi: <https://ideas.repec.org/a/ucp/ecdecc/v29y1981i2p375-99.html>
- <https://www.nufusune.com/19614-kirklareli-luleburgaz-karamusul-koy-nufusu>
- Hürriyet (2016). Samsun haberleri/kadın Çiftçilere-eğitim. Erişim Adresi: http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/samsun-haberleri/kadin-ciftcilere-egitim_294637/
- Jamison, T. ve Lau, J.L. (1982). Farmer education and farm efficiency, World Bank, The Johns Hopkins University Press, London Erişim Adresi: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/492301467980464502/pdf/REP166000FarmerEfficiency000a0survey.pdf>
- Kitazawa, Y., (2010). Japan’s lost decades and a women-led socio-solidarity economy. Development, 53(3), 416-420.
- Lindley, W.I., Van Crowder, L. ve Doron, N. (1996). Education in agriculture: links with development in Africa, Agricultural Extension and Education Service (SDRE) FAO

- Research, Extension and Training Division. Erişim Adresi: <https://www.fao.org/3/i0760e/i0760e.pdf>
- Malhotra, N.K. (1999). Marketing research, Prentice-Hall International, New Jersey, 864p
- Malkoç, G. (1996). Yetişkin kadınların öğrenme ihtiyaçları le halk eğitim merkezlerindeki faaliyetlere katılma amaçları. II. Ulusal Eğitim Sempozyumu. İstanbul
- Manchon, B. G. ve Macleod, M. (2010). Challenging gender inequality in farmers' organisations in Nicaragua. *Gender & Development*, 18(3), 373-386. Erişim Adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13552074.2010.521984?journalCode=cgde20>
- Ofreneo, R. P., Hega, M. D., (2016). Women's solidarity economy initiatives to strengthen food security in response to disasters. *Disaster Prevention and Management*, 25(2), 168-182. Erişim Adresi: <https://genderandsecurity.org/projects-resources/research/womens-solidarity-economy-initiatives-strengthen-food-security-response>
- Okçabol, R. (1996). Halk eğitimi. (2. Basım). İstanbul: DER Yayınevi.
- Öz, E. (2005). Ege bölgesi'nde meydana gelen traktör kazalarının tarımsal iş güvenliği açısından değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(2), 191-202. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zfdergi/issue/5082/69444>
- Özçatalbaş, O., ve Sözer, İ., K. (2002). Antalya ili Elmalı ve Korkuteli ilçelerinde tarıma giridi sağlayan kuruluşların faaliyetleri ve yayım açısından değerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2002, 15(2),89-100. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizfderg/issue/1586/19707>
- Özdemir, G., Yılmaz, E., Unakıtan, G., Yılmaz, İ. ve Keskin, G. (2019). Kırsalda geleneksel gıda üretiminde kadınların örgütlenme yaklaşımları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 24 (3), 253-259. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkutbd/issue/50735/616605>
- Saltık, A., Dersan, N., Fazlıoğlu, A., Okdemr, S., Çakaloz, B. ve Kapucu, A. (1994). GAP bölgesinde kadının statüsü ve kalkınma sürecine entegrasyonu araştırması. Ankara: Afşaroğlu.
- Sefer, B., K. (2020). Türkiye'de tarım alanında kadın kooperatifleşmesine yönelik politikaların sınıf ve cinsiyet perspektifinden değerlendirilmesi. Işıl, Ö. S., Değirmenci, S. (der.). *Yaşamı Örgütleyenler Deneyimler - Kadınlar Dayanışma Ekonomilerini ve Kooperatifleri Tartışıyor* içinde. İstanbul: Notabene Yayınları, 116-142.
- Şener, Ü. (2009). Kadın Yoksulluğu, TEPAV Değerlendirme Notu. Erişim Adresi: https://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/TEPAV_DN_kadin_yoksullugu.pdf
- Than, M. K. (2011) A Study of literature reviews on farmer education and farm efficiency . *Yangon University of Distance Education Research Journal*, 3(1), Erişim Adresi: <http://www.yude.edu.mm/demos/Journals/V3N1-15eco.pdf>
- Topaloğlu, E., Ö. ve Topaloğlu, M. (2017). Türkiye'de kadın girişimci kooperatifleri: Bacıyan-1 Meram örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52, 203-218. Erişim Adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/290535/>
- Yaman, M. (2020). Kooperatifler ve "Dayanışma Ekonomileri" ataerkil ilişkilere alternatif mi?

- toplumsal cinsiyet perspektifinden bir değerlendirme. Işıl, Ö. S., Değirmenci, S. (der.). Yaşamı Örgütleyenler Deneyimler – Kadınlar Dayanışma Ekonomilerini ve Kooperatifleri Tartışıyor içinde. İstanbul: Notabene Yayınları, 13-35.
- Yılmaz, E., Özdemir, G., Oraman, Y., Unakıtan, G. ve Konyalı, S. (2019). Tarımsal üretimde kadınların karar alma süreçlerine katılımı ve kooperatiflerden beklentileri, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 16(1), 71-81. <https://doi.org/10.33462/jotaf.517029>
- Yurtlu, Y., B., Demiryürek, K., Bozoğlu, M., ve Ceyhan, V., (2012). Çiftçilerin tarım makineleri kullanımına ilişkin risk algıları. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 49 (1): 93-101. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/275347496_Ciftcilerin_Tarim_Makineleri_Kullanimina_Iliskin_Risk_Algilari_The_risk_perception_of_the_farmers_on_agricultural_machinery_using
- Aydın, A., Öztürk, E., & Akgül, G. (2021). Hava Kargo Yük Trafiğinin Sera Gazı Emisyonları Üzerindeki Etkisi: Türkiye Uygulaması. *Pearson Journal*, 6(13), 10-32.